

Изложби

Раскошна скала на творечки можности

**За самостојната изложба на
Јагода Буйќ во Музејот на
современата уметност во
Скопје**

Транскрипцијата на уметничкото творештво со таква ликовно-естетска супериорност како што е во случајов, не остава во грбот на храбриот оптимизам: да ги пронајдеме лингвистичките адеквати на ликовното, „заобиколувајќи“ ги парафразирањата на веќе изречените судови за уметникот.

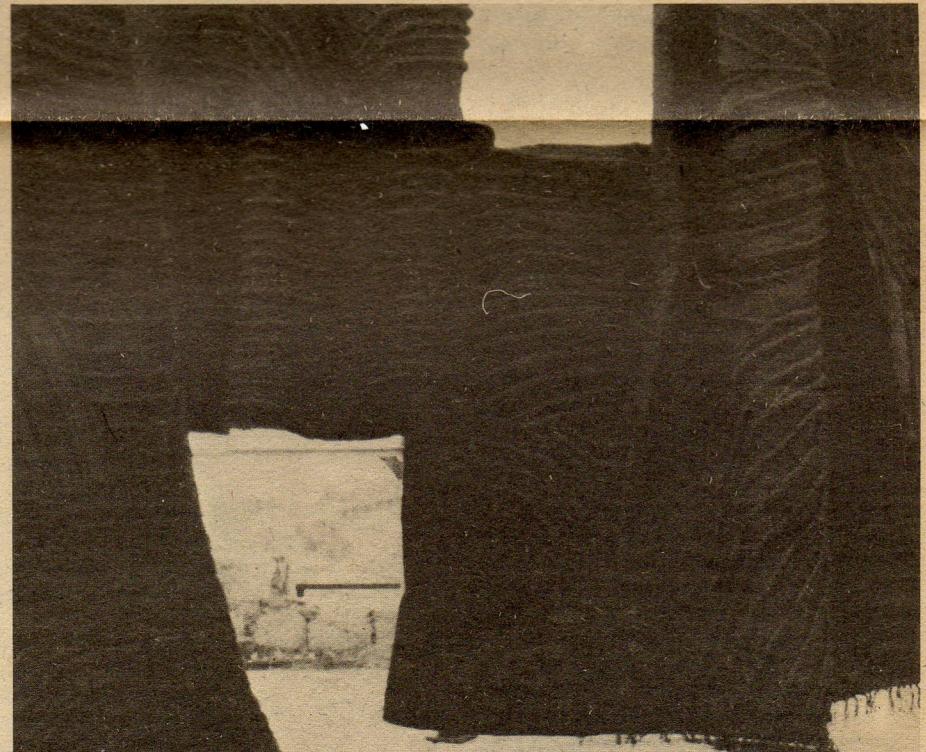
Сепак, неоспорни се одредени унимни заклучоци кои сегашните идните вреднувања имаат мали шанси да ги коригираат, бидејќи низ личноста на Јагода Буйќ се следи сè-вкупниот дијалектички процес во историјата на современата таписерија. Во шестата деценија на овој век, заедно со Магдалена Абакановиќ, Јагода Буйќ ги извршува најреволуционерните промени во оваа ликовна дисциплина, уништувајќи го митот за класичната таписерија и изборувајќи се за нејзиниот рамноправен статус во однос на сликарството, скулптурата и графиката.

А кога се соочуваме со уметничка индивидуалност која ги надминува локалните и географски и духовни димензии на времето и просторот, нè пречекуваат безмилосните игри на дилемите: што, како и колку да се каже за неа?

Тематско-содржинскиот репертоар на Буйќ беше и остана органски изртен од нашето поднебје. Во почетокот инспирациите тргнуваат по веќе од етнографско-геоморфните структури на националната даденост, нудејќи една декоративно-декриптивна транскрипција, за набргу да ги напушти препознатливите, визуелните врски со фолклорот, во полза на една посуптилно соопштена метафорично-амблематична и митски озвучена експресија. Вака трансформираните „лузни“ од културното и уметничкото наследство и традицијата на Балканот, го потврдуваат плод-

ниот дијалог на авторот со минатото во сегашните идејни сфери. Морфолошките особености на нејзината таписерија (иако трајно поврзани со оваа почва) благодарејќи на свесноста за приоритетот на ликовниот императив во однос на визуелното искуство, се изградуваат во автономни облици со свои индивидуални резони на постоење. Во нив асоциациите се исто толку богати и произволни, колку што се можностите на човечката имагинација. Се соочуваме со слободни артикулации на своевидни мандри во просторот, со бранувања на формите во анвиронманот што го осмислуваат, а понекогаш и со возвишенна монументалност – нивната статична поставеност. Демистифициирани се традиционалните сфаќања за нèделивоста на таписеријата од сидот. Буйќ запазувајќи го преплетот (како основен белег на оваа област) смело ја поставува цврстата арматура на „меките форми“ во просторот. Робусната енергичност на вертикалното ткаење создава пластични структури, што во себе интегрираат дел од специфичностите и на таписеријата (волна, преплет) и на скулптурата (волумен) и на сликарството (валерски или светло-темни односи), за кои можеби најадекватна терминоска детерминанта би била американската: „мека скулптура“. Благородната граѓа од која се исткаени овие дела овозможува раскошна скала на творечки можности. Грубото, рустично ткиво на главно вертикално поставените површини го анимираат горизонтални релјефни интервенции, создавајќи строги геометриски оп-арт ефекти. Често применуваната техника на слободно манипулирање со волната, ритмичките игри на полните површини со празните и зголемувањето на контрастот на светло-темното, зборуваат за минуциозно проучување на законите на обликот во просторот. Кога кон сето тоа се додаде и консеквентното почитување на „формата како носител на внатрешните содржини“ и исполнувањето на критериумите на таа нужност, станува јасна фамата наречена Јагода Буйќ и таинствената снажност на тие гигантски пластични „брзди“ во просторот на нашето време.

Соња А. ДИМИТРОВА

ЈАГОДА БУИЌ: ТАПИСЕРИЈА